

Davon, wie schön es ist, sich zu verstehen. Das Österreichisch-slowakische Sommerkolleg an der PU (*O tom, aké je skvelé rozumieť si. Rakúsko-slovenská letná škola na PU*)

Christian Schneider, Filozofická fakulta PU, mudry.krajcirik@gmail.com
preložil Erik Štefko, Filozofická fakulta PU, erikstefko@gmail.com

Zwischen allen Sprachen tun sich Bilder auf. Jeder Satz ist ein von seinen Sprechern so und nicht anders geformter Blick auf die Dinge. Jede Sprache sieht die Welt anders an, hat ihr gesamtes Vokabular durch diese andere Sicht anders gefunden – ja sogar anders eingefädelt ins Netz seiner Grammatik. In jeder Sprache sitzen andere Augen in den Wörtern.

Herta Müller (Literaturnobelpreisträgerin 2009)

Zahlreiche persönliche Bande verknüpfen mittlerweile Österreich und die Slowakei. Tausende Frauen aus der Slowakei arbeiten in Österreich als Krankenpflegerinnen und ermöglichen unseren Eltern und Großeltern ein menschenwürdiges Sterben, viele Slowaken arbeiten bei österreichischen Firmen, viele Österreicher kommunizieren tagtäglich mit slowakischen Partnern, wir haben Studienfreunde aus dem jeweils anderen Land oder hier unseren Traummann, unsere Traumfrau gefunden.

Wenn ich heute durch Wolfsthal und Hainburg fahre und allorts Slowakisch höre, wenn ich in Bratislava wie selbstverständlich auf Deutsch angesprochen werde, dann zeigt sich für mich vor allem eines: Mitteleuropa beginnt sich langsam von den großen Katastrophen des 20. Jahrhunderts,

Zerfall des Habsburgerreichs, Nationalismus, Faschismus und Eiserner Vorhang zu erholen. Es heilt. Mehrsprachigkeit und fließende Grenzen werden wieder das, was sie über Jahrhunderte waren: Der Normalzustand.

Doch Sprachen muss man lernen, sein Wissen über die Kulturen der anderen beständig ausbauen. Aus eben diesem Grund trafen zwischen 26. August und 08. September an der Universität Prešov 17 österreichische Studenten und 21 slowakische Studenten zusammen.

Gemeinsam wollten sie die Sprache der jeweils anderen lernen. Sie hatten getrennt voneinander 60 Stunden Sprachunterricht in Kleingruppen.

Doch Worte allein sind nicht genug. Kultur ist komplexer. Sie umfasst – neben vielem anderen – die Musik, die Filmindustrie, die Bildsprache in der Öffentlichkeit, die sich etwa in den Prominenten eines Landes oder auch in bekannten Sehenswürdigkeiten manifestiert. Aus diesem Grund gab es zusätzlich Tandemeinheiten, bei denen ein Österreicher und ein Slowake sich gegenseitig ihr Land erklärten. Sie mussten gemeinsam etwas erarbeiten, etwa Informationen zu einem Musikstück, einem Kinofilm, einer Sehenswürdigkeit oder einer bekannten Person aus Österreich oder der Slowakei.

Interessiert hörten alle einen Vortrag von Jarmila Stašíková, einer jungen Slowakin, die in Österreich als Krankenpflegerin arbeitet und von ihrer Arbeit und ihrer Perspektive auf das Land erzählte.

Doch auch der Spaß kam nicht zu kurz, etwa als die Teilnehmer auf eine Rätselrallye durch Prešov geschickt wurden, bei der sie mehr oder weniger sinnvolle und interessante Fragen beantworten mussten, wie etwa, was am Bahnhof von Prešov auf der Kupfertafel steht, die mit den Worten beginnt: „Hätte Gott gewollt“, wo man in Prešov eine Jukebox findet, die Lieder der deutschen Band Rammstein beinhaltet oder auch was auf den Reliefs an der Fassade des ehemaligen Kommitatshauses in der Slovenská dargestellt ist.

Es gab Ausflüge, so fuhren wir – passenderweise am Tag des Slowakischen Nationalaufstandes – zum Duklapass, besichtigten das Denkmal, ließen uns den Schlachtverlauf erklären, fuhren an den Soldatenfriedhöfen vorbei, was ein beklemmendes Gefühl erzeugte, besichtigten am Weg, in Ladomírová, eine der berühmten Holzkirchen der Region und das Freilichtmuseum (Skansen) in Svidník. Abschließend las Doz. Dr. Ľudovít Petraško aus einem literarischen Text über die Kriegserlebnisse seines Vaters.

Ein zweiter Ausflug führte uns in den Nationalpark Pieniny, wo wir eine Floßfahrt auf der Dunajec unternahmen und Stará Ľubovňa besuchten, was vielen Teilnehmern in besonders schöner Erinnerung geblieben ist.

An einem der Tage gab es auch ein Pubquiz (die Fragen zu Österreich waren auf Slowakisch, die Fragen zur Slowakei auf Deutsch). „Určite to je na Slovensku“ hörte ich, als hier am Montag, dem 3. September im Irish Pub in einer Fragerunde Kirchen dem jeweilige Land (als Österreich oder der Slowakei) zugeordnet werden sollten. Es handelte sich jedoch um das Benediktinerstift in meinem Heimatort, St. Lambrecht in der Obersteiermark. Ich habe mich über die Verwechslung gefreut. Sie zeigt, dass vieles gar nicht so anders ist, in Österreich und in der Slowakei, wie wir glauben. Ich hoffe, dass das eine Erkenntnis ist, die wir mitnehmen werden.

O tom, aké je skvelé rozumieť si. Rakúsko-slovenská letná škola na PU

Medzi všetkými jazykmi vznikajú obrazy. Každá veta predstavuje pohľad svojho autora na svet. Každý jazyk sa však na svet pozerá inak a cez tento iný pohľad získal jazyk celú svoju slovnú zásobu, ktorá sa navliekla do siete gramatiky. V každom jazyku sú v slovách ukryté iné oči.

Herta Müller (nositeľka Nobelovej ceny za literatúru 2009)

Rakúsko dnes spájajú so Slovenskom mnohé osobné väzby. Tisíce Sloveniek pracujú v Rakúsku ako ošetrovatelky a pomáhajú tak našim rodičom a starým rodičom dôstojne prežiť jeseň života, mnoho Slovákov pracuje v rakúskych firmách, mnoho Rakúšanov denne denne komunikuje so slovenskými partnermi, v jednej či druhej krajine sme počas štúdia získali nových priateľov, či našli svoju lepšiu polovičku.

Keď dnes cestujem cez Wolfsthal a Hainburg a z každej strany počujem slovenčinu, keď sa mi v Bratislave úplne prirodzene prihovárajú v nemčine, vtedy sa mi potvrdzuje predovšetkým jedno: Stredná Európa sa pomaly začína liečiť z veľkých katastrof 20. storočia, z rozpadu Habsburskej monarchie, z nacionalizmu, fašizmu a železnej opony. Lieči sa. Viacjazyčnosť a otvorené hranice sa opäť stávajú tým, čím boli pred stáročiami - normálnym javom.

Jazyky je potrebné učiť sa a zároveň neustále prehlbovať svoje poznatky o iných kultúrach. A práve z tohto dôvodu sa spolu v termíne od 26. augusta do 8. septembra stretlo na Prešovskej univerzite 17 študentov z Rakúska a 21 zo Slovenska. Spoločne sa chceli učiť jazyk jeden od druhého. Rozdelení do malých skupín absolvovali 60 hodín jazykového vyučovania.

Avšak slová samotné nestačia. Kultúra je komplexnejšia. Zahŕňa, okrem iného, hudbu, filmový priemysel, obrazy, čo sa prejavuje napríklad v osobnostiach krajiny alebo aj v známych pamätihodnostiach. Z tohto dôvodu sa pracovalo v tandemových skupinkách, v ktorých si navzájom jeden Rakúšan a jeden Slováčik opisovali krajinu, v ktorej žijú. Spoločne museli spracovať napríklad informácie o hudobnom diele, kinohite, pamätihodnosti alebo známej osobnosti z Rakúska a Slovenska.

Všetci si so záujmom vypočuli prednášku Jarmily Stašíkovej, mladej Slovenky, ktorá pracuje v Rakúsku ako ošetrovatelka a ktorá porozprávala o tejto práci a svojom pohľade na krajinu.

O zábavu tiež nebola núdza, napríklad keď sa účastníci vybrali na „poznávaciu obhliadku“ Prešova, pri ktorej museli odpovedať na viac či menej zmysluplné a zaujímavé otázky, ako napríklad, čo sa píše na medenej tabuli umiestnenej v čakárni železničnej stanice, ktorá začína slovami: „Keby Boh chcel“; kde sa v Prešove nachádza jukebox, ktorý prehráva pesničky nemeckej skupiny Rammstein alebo, čo je zobrazené na reliéfoch fasády niekdajšieho Župného domu na Slovenskej ulici.

Súčasťou letnej školy boli aj výlety. V deň výročia Slovenského národného povstania sme vycestovali k Duklianskemu priesmyku, prezreli si pamätník, na vyhliadkovej veži sme si vypočuli, ako prebiehali boje, zastavili sme sa aj pri hrobách padlých vojakov, čo v nás vyvolalo mrazivý pocit. V obci Lodomírová sme si prezreli jeden zo známych drevených kostolíkov v danom regióne a rovnako aj skanzen vo Svidníku. Nakoniec nám doc. Dr. Ľudovít Petraško prečítal o zážitkoch svojho otca z vojny.

Druhý výlet nás zaviedol do Národného parku Pieniny, kde sme splavili rieku Dunajec. Ďalej sme navštívili hrad Stará Ľubovňa, ktorý účastníkov obzvlášť zaujal.

Náplňou jedného večera bol aj „pubkvíz“ (otázky o Rakúsku boli v slovenčine, otázky o Slovensku boli v nemčine). „Určite to je na Slovensku“ začul som, keď sme sa v Irish pube, v jednom kole otázok, snažili krajinám, teda Rakúsku alebo Slovensku, priradiť chrámy. Išlo ale o benediktínsky kláštor nachádzajúci sa v mojom rodisku - St. Lambrecht v hornom Štajersku. Táto zámena ma potešila, pretože ukazuje, že mnohé nie je v Rakúsku a na Slovensku vôbec až tak odlišné, ako sa nám možno zdá. Dúfam, že je to poznatok, z ktorého sa poučíme.